

YEREL YÖNETİMLER

KISA ÖZET

YYT202U

1.ÜNİTE-YEREL YÖNETİMİN KAVRAMSAL YAPISI

YERELLEŞME

Yerelleşme kavramı, kalkınmadan bahsederken ve kamu yönetimi ile ilgili konular başta olmak üzere birçok konuda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 1980'li yılların başından bu yana uluslararası kalkınma örgütleri, yerelleşmeyi etkin bir kalkınma stratejisi olarak önermişler, hükümetleri borçlar ve/veya mali yardımlarla yerelleşme politikalarında teşvik etmişlerdir. Özellikle, düşük gelir düzeyine sahip gelişmekte olan ülkelerde, kamu kesimlerinin mali açıları ve halkın temel kamu hizmetlerine olan ihtiyacı yüksektir. Bu durum karşısında merkezi yönetimler, toplumun talepleri karşısında zorlanınca, uluslararası kuruluşların da teşvikiyle iyi tasarlanmamış mali yerelleşme reformlarını uygulamaya koyabilmişlerdir. Yerelleşme; gelir ve giderler dolayısıyla görevler dahil her türlü yönetim sorumluluklarının, merkezi yönetimden, merkezi yönetimin taşra birimlerine, merkezin kontrolü altındaki diğer birimlere, merkezi yönetimin dışındaki özel birimlere aktarılmasıdır.

TOPLU YAŞAM VE YEREL YÖNETİMLER

Günümüz toplum yaşamının en önemli özelliklerinden birisi, toplum halindeki yerleşme birimlerinden olan kentlerin giderek büyümesidir. Sanayi devrimini izleyen dönemlerde, göçler şeklinde ortaya çıkan 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızlanarak artan kentleşme hareketi inanılmayacak boyut ve etkilere sahip olmuştur. Kentleşmenin bu boyutu yerel yönetimlerin de önemini artırmıştır. Çünkü kentleşmenin ulaştığı boyutlar tahminleri alt-üst etmiştir diyebiliriz. Toplum yaşantısı açısından ürkütücü yönleri de bulunmaktadır. İvedi bir şekilde çözülmesi gereken, iktisadi, sosyal, teknik ve mali nitelikteki birçok problemi de barındırmaktadır. Büyük kentlere verilen metropol adının yanı sıra, daha büyük bir coğrafi alanı, daha yoğun bir nüfus birikimini ifade etmek için megapol veya megapolis deyimleri de kullanılmaktadır. Ayrıca, teknoloji alanında ortaya çıkan yenilikler de sorunun çözümünde kolaylıklar getirmesinin yanında, maliyetleri de artırabilmektedir. Komünlerin ortaya çıkışı bazı yazarlara göre eski Yunan'a ve Roma'ya kadar inmektedir. Başlangıçta site olarak adlandırılan bu komünler Orta Çağ takiben gelişmişler ve toplum hayatını önemli ölçüde etkilemişlerdir. Bugün için köy, kasaba ve kent halinde varlıklarını sürdürmektedirler.

Büyükşehir Belediyelerinin Doğuşu

Kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kent nüfusunun artması olarak tanımlanabilir. Öte yandan kentleşmenin geniş anlamdaki tanımı ise, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir. Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir.

KAMUSAL İHTİYAÇLAR VE YEREL YÖNETİMLER

İnsan ihtiyaçları iki bölümden oluşur. Özel ihtiyaçlar ve kamusal ihtiyaçlar. Özel ihtiyaçlar insanların fizyolojik varlıklarından doğan ihtiyaçlardır. Acıkmak, üşümek gibi. Kamusal ihtiyaçlar ise toplu halde yaşamalarından doğar. Özel ya da kamusal nitelikteki ihtiyaçların giderilmesi ekonomik faaliyetlere girişilmesinin temel etkenidir. Çünkü ihtiyaçlar ya bir malın tüketilmesi ya da bir hizmetten yararlanılması ile giderilebilir. Karma ekonomik düzene sahip ülkelerde, özel malları esas itibariyle firmalar üretirler. Ancak, merkezi yönetim ve yerel yönetimler ekonomik teşebbüsler oluşturarak, bazı özel malları da üretmektedirler. Önceki yıllarda çok duyulan kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) ve belediye iktisadi teşebbüsleri (BİT) bu tür mal ve hizmet üretmekteydi. Merkezi yönetime bağlı KİT'lerde bir türlü giderilemeyen bütçe açıklarının hazine tarafından karşılanmasının doğurduğu adaletsizlikler ve mali sorunlar sonucunda KİT'lerin özelleştirilmesi konusunda genel bir kabulün doğduğu ve özelleştirmelere gidildiği bilinmektedir.

YEREL YÖNETİMLER

YEREL YÖNETİMLERİN GEREKLİLİĞİNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR

Her ülkede yönetim görevi ve sorumluluğu merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere iki ayrı örgüt arasında paylaştırılmıştır. Federal yapıdaki ülkelerde bu ikisinin arasında bir de federe devletler yer almaktadır. Çeşitli ülkelerde federe devletler; üye devlet, kanton, eyalet, cumhuriyet, devletçik gibi adlarla da anılmaktadır

Günümüzde, yerel yönetimlerin belli niteliklere sahip bulunmaları zorunlu ön koşul olarak kabul edilmektedir. Bu nitelikler şunlardır:

- ◆ Merkezi yönetimden ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptirler.
- ◆ Ayrı bir malvarlığına sahiptirler.
- ◆ Kendi bütçelerini yapma yetkileri vardır.
- ◆ Seçimle işbaşına gelenlerden oluşan karar organlarına sahiptirler.
- ◆ Kendilerine özgü gelirleri vardır.
- ◆ Sınırlı da olsa, belli bir özerkliğe sahiptirler.

GELENEKSEL VE TARİHSEL YAKLAŞIM

İnsanlar topluca ve komşuca yaşamalarından doğan ortak ihtiyaç ve sorunların çözümü için bir araya gelmek ve düzenli hizmet veren bir örgüt kurmak ihtiyacını duymuşlardır. Tarihsel seyir içinde bu örgüte yasal bir nitelikte kazandırılmıştır. Böylece, ekonomik, siyasal ve idari yapısı ne şekilde olursa olsun her toplumda geleneksel olarak ortaya çıkan yerel yönetimler, toplumların yaşamındaki yerini tarihsel gelişme içinde de korumaya devam etmişlerdir. Tarihsel gelişme sürecinde ele alınırsa; ilk çağlarda merkeziyetçiliğin çok daha hâkim olduğu görülür ve bu durum ilk çağlardaki devlet anlayışının doğal bir sonucudur. Orta çağda durum değişmiş ve hükümdarlar çeşitli siyasal gerekçeler ve nedenlerle yetkilerini derebeyleriyle paylaşmak zorunda kalmışlardır,

HUKUKİ YAKLAŞIM

Yerel yönetimlerin gerekliliği nedenlerini açıklayan hukuki yaklaşım aslında bir neden değil bir sonuçtur. Çünkü yerel yönetimlerin varlık gerekliliği aslında siyasal ve ekonomik bazı etkenlerin varlığı ile açıklanabilir. Bunların sonucu olarak hukuki etken, bu yönetimlerin siyasal bir örgütlenme olan devletin yönetsel yapısı içinde nasıl bir hukuki yapıya kavuşturulmaları gerektiğini ve gerekeceğini araştırmanın nedenidir.

Merkezden Yönetim

Her devlette var olması doğal olan yasama, yürütme ve yargıya ilişkin tüm yetkiler, kısacası kamu gücünün tamamı, merkezi bir otoritede toplanır ve her iş merkezden yönetilirse merkeziyetçi bir sistemin var olduğu anlaşılır. Yasama ve yargı erk ve yetkilerinin merkezi yönetimde bulunmasına siyasal merkeziyet, yürütme erkine ilişkin idari konulardaki yetkilerin merkeze sıkı bir şekilde bağlı olmasına idari merkeziyet denilmektedir. Yetki genişliği tanınması hali de gerçekte merkeziyet sistemi içinde yer almaktadır. Çünkü merkezi yönetimin memuru, burada, almış olduğu ve uygulamada bulunduğu kararlarında merkezi yönetimin adına hareket etmektedir.

Yerinden Yönetim

Merkeziyetin yokluğu anlamında olan ve adem-i merkeziyet olarak da ifade edilen yerinden yönetim kavramı, yetki dereceleri ve uygulama alanları açısından sınıflandırılmaktadır. Yerinden yönetimler, sahip oldukları yetkilerin derecesine göre siyasal yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim şeklinde ikiye ayrılır. Yerinden yönetimler, sahip oldukları yetkilerin derecesine göre siyasal yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim şeklinde ikiye ayrılır.

Siyasal Yerinden Yönetim

Bu konuyu iyice kavrayabilmek için devlet ve devlet şekilleri hakkında kısa da olsa bazı hususların bilinmesinde yarar vardır. Bir Güney Amerika ülkesi olan Uruguay'ın başkenti Montevideo'da 1933 tarihli Montevideo Deklarasyonu devleti; daimi bir nüfusu, belirli bir ülkesi, hükümeti ve diğer

YEREL YÖNETİMLER

devletlerle ilişkiye girmeye yetkisi olmalıdır, şeklinde tanımlamıştır. Bu niteliklerin tümüne sahip olan devletler, siyasi yapıları bakımından değişik şekillerde kurulabilirler. Bunlardan başlıcaları; üniter devlet, konfederasyon ve federasyondur. Üniter devlet, siyasal yönden merkezîyetçiliği simgeler Federasyon ise uluslararası kişiliğe sahip olmayan federe devletlerin oluşturdukları bir devlet şeklidir. Federasyonda, federal devlet üstün yetkilere ve tek bir hükümete sahiptir. Uluslararası kişiliğe sahip olan federal devlettir. Ancak, federal anayasa ile federal devlete bırakılmış olanların dışında kalmak koşuluyla, federe devletler de yasama ve yargı bağımsızlığına sahiptir.

İdari Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetim, merkezîyetçi sistemin, yerel nitelikli ortak ihtiyaçları gereği gibi karşılayamaması sonucunda ortaya çıkmış bir sistemdir. Gereği gibi dememizin nedeni, yerel ihtiyaçların, öncelik sırası bilinerek, zamanında, az kaynakla çok fayda sağlayacak şekilde, nitelikli ve demokratik bir biçimde karşılanmasında karşılaşılan sorunlar nedeniyledir. Uygulama alanı yönünden idari yerinden yönetimler, hizmet yerinden yönetimi ve mahalli yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Hizmet Yerinden Yönetimi: Burada belli bazı kamu hizmetlerinin merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında, bağımsız örgütlere bırakılmasından söz edilmektedir

Mahalli Yerinden Yönetim: Ülkenin belli bir bölgesinde oturan bireylerin, o yerde yerleşmelerinden dolayı doğan ortak ihtiyaçlarını kendi organları aracılığı ile saptamak ve gereğini yapmak konusunda özerklik verilerek, yetkilendirilmesidir.

Yetki Genişliği ile Yerinden Yönetim Arasındaki Farklar

Yetki genişliği; merkezi yönetimin bazı belirlenmiş yetkilerini, merkezi yönetimin uzantısı olan taşradaki kendi memurlarına devretmesidir. Bu devirin yapılmasının amacı, her işin merkezden yürütülmesinin bazı önemli ve acil işlerin gecikmesine neden olmasını önlemektir. Bunun için merkezi yönetim, kendi yerel memuruna yürütmeye ilişkin olarak bazı konularda merkezi yönetime danışmadan veya sormadan karar alma konusunda yetki verir. Yerinden yönetim ise; merkezden yönetimin tam karşıtıdır. Yerinden yönetimde, yürütmeye ilişkin bazı yetkiler, merkezi yönetime ait olmayıp, karar organları seçimle işbaşına gelen yerel organlara aittir. Yerel yönetim organları, merkezi yönetimden kendilerine devredilmiş olan yetkilerin tümünü, kendilerini seçerek işbaşına getirmiş seçmenlere dayanarak, kendi adlarına kullanırlar.

SİYASİ YAKLAŞIM

Yerel yönetimlerin varoluş nedenlerinden biri olan hukuki yaklaşımın temelinde demokrasi inancı yatar. Bu nedenle çok eskiden beri yerel yönetimler demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir. Demokratik olma açısından, hizmetlerin sunulmasına ilişkin kararların, ister merkezden ister yerelden alınsın, önemli olan kararın nereden alındığı değil, ne şekilde alındığıdır. Piyasa ekonomisinde üretilecek mal ve hizmetlerin miktar ve bileşimini piyasa talebi belirler. Piyasa talebi, para ile yapılır. Buna karşılık kamu ekonomisinde aynı konuda siyasal talep söz konusudur. Siyasal talep, oy ile yapılabilir Belirtilen fayda maksimizasyonunu gerçekleştirmek, yerel yönetimlerde merkezi yönetime göre daha kolay gerçekleştirilebilir.

Çünkü yerel yönetimlerin faaliyet alanları daraldıkça, bu alanlarda yaşayan bireylerin bazı konularda tercihlerini yansıtmaları daha kolaydır. Her bir hizmette sık sık yapılabilir. Ayrıca maliyeti de azdır. Teknolojik gelişmelerle elektronik ortamda da yapılabilir. Yerel yönetimlerin siyasal ve yönetsel düzen içindeki demokratik etkinlikleri zaten bu noktada ortaya çıkabilmektedir; çünkü toplum üyeleri ile yöneticiler arasında daha sıkı ve sürekli bir ilişki doğmaktadır.

EKONOMİK YAKLAŞIM

Belirli bir bölgeyi ilgilendiren kamusal hizmetlerin yerel yönetimler tarafından sunulmasının ekonomik gerekçesi, kaynakların optimum etkinlikte kullanılmasını gerçekleştirmek, bu yolla kaynaklardan mümkün olan en çok faydayı sağlamaktır. İster özel ister kamusal nitelikte olsun, tüm ihtiyaçların karşılanması, yerel yönetimlerin ekonomik faaliyetlere girişmesinin temel nedenidir. Merkezi yönetim; adil gelir dağılımını sağlamak, fiyat istikrarı ile iktisadi dengenin oluşması için çaba göstermek, kaynak tahsisinde ve kullanımında etkinliği aramak ve bu yolla ekonomik kalkınma ve büyümenin sağlanması görevlerini yerine getirmeye çalışır. Bir bölge içinde yaşayan bireylerin, faydası yaşadığı alan içinde kalan ihtiyaçları için tercihlerini yansıtabilme olanakları vardır. Bireylerin tercihlerine uygun mal ve hizmetlerin sunumu, merkezi yönetime kıyasla yerel yönetimlerce daha etkin sağlanacaktır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/yerel-yonetimler-ady212u?search=YYT202U>